Stavrofora
Theodora Videscu
Stareța Mănăstirii
„Înălțarea
Sfintei Cruci”
Budești

Muntele Tabor – Muntele lui Dumnezeu

„Ale Tale sunt cerurile și al Tău este pământul; lumea și plinirea ei Tu le-ai întemeiat. Miazănoapte și miazăzi Tu ai zidit; Taborul și Ermonul în numele Tău se vor bucura. Brațul Tău este cu putere” (*Psalmul* LXXXVIII, 12-13)

În inima Galileii, la 613 metri deasupra nivelului mării, se află unul dintre cele mai vizitate Locuri Sfinte din Israel, Muntele Tabor!

Acest munte este considerat rezervație naturală pentru vegetația sa cu denumiri biblice, pentru evenimentele majore care s-au petrecut aici și care au reverberat în relatările Sfintei Scripturi. Astfel, câmpiile înverzite ale Galileii amintesc despre multele pericope evanghelice ale acestor locuri: satul Nain, unde Mântuitorul a înviat pe fiul unei văduve; dincolo de Nain, muntele Ghilboa, unde a murit Saul; iar în vecinătate, localitatea biblică Endor, unde trăia o vrăjitoare care i-a spus lui Saul că vă muri în luptă pe muntele Ghilboa. Iar mai la nord de toate acestea, la poalele muntelui Tabor, se află satul arab Daburyya, unde a trăit Debora, proorocița și judecătoarea din Vechiul Testament: „În vremea aceea, era judecător în Israel Debora-proorocița, soția lui Lapidor. Aceasta locuia sub palmierul Deborei, între Rama și Betel, pe muntele Efraim, și veneau acolo la ea fiii lui Israel să se judece” (Judecători IV, 4-5). Nu poți urca pe acest munte sfânt fără să treci prin localitățile enumerate mai sus.

Pe câmpia Jezreel/ înălțimea Megido – *Har Megiddo* (lb.ebraică) sau câmpia Armaghedonului, se arată în zare Muntele Tabor, „munte între munți” (Ieremia XLVI, 18)! În antichitate, Jezreel a fost un oraș al regatului de nord al Israelului, un centru comercial al vremii, unde poposeau caravanele cu mărfuri venind tocmai din îndepărtatele China și India, Arabia și Persia. Acele caravane purtau mărfuri scumpe și rare: mirodenii, pietre prețioase, stofe, in, fildeș, ambră și altele. Această zonă a Galileii inferioare era una prosperă datorită așezării sale în locuri mănoase, cu ape și vegetație. De aceea, această vale din vecinătatea Muntelui Tabor făcea parte din

rețeaua de drumuri ale caravanelor de cămile ce traversau în săptămâni și luni deșerturile Orientului Îndepărtat și, poposind din loc în loc, ajungeau până la Marea Mediterană, unde transportul mărfurilor continua pe ape, până la Constantinopol. În secolul IV d. Hr., traseul făcea parte din Via Maris – Drumul mării, ce lega porturile Yoppe – Alexandria – Constantinopol.

În vremea Domnului nostru Iisus Hristos, Palestina biblică se împărțea în trei provincii: Iudeea, în zona Ierusalimului, în nord, spre centru, Samaria, și mult în nord, Galileea. Galileea era zona cea mai fertilă și datorită faptului că avea lacul Ghenizaret în apropiere. Pentru evrei, cele două zone nordice, respectiv Samaria și Galileea, erau zone locuite de „păgâni". Domnul Iisus Hristos, fiind galilean, vorbea dialectul aramaic nordic. Limba aramaică era în uz, fiind o limbă seculară în acea zonă locuită de țărani simpli, pescari, agricultori, crescători de oi și capre. Toți apostolii Mântuitorului Hristos erau galileeni, în afară de Iuda Iscarioteanul.

Dincolo de toate acestea și mai presus de înțelegerea societății din acea vreme, Mântuitorul Hristos venise din Cezareea Filipi către acest munte sfânt dimpreună cu trei dintre ucenicii Săi, Petru, Iacov și Ioan: „După șase zile, Iisus a luat cu Sine pe Petru și pe Iacov și pe Ioan, fratele lui, și i-a dus într-un munte înalt, de o parte. Și S-a schimbat la față înaintea lor, și a strălucit fața Lui ca soarele, iar veșmintele Lui s-au făcut albe ca lumina. Și iată, Moise și Ilie s-au arătat lor, vorbind cu El. Și răspunzând, Petru a zis lui Iisus: Doamne, bine este să fim noi aici; dacă voiești, voi face aici trei colibe: Ție una, și lui Moise una, și lui Ilie una. Vorbind el încă, iată, un nor luminos i-a umbrit pe ei și iată glas din nor zicând: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit, în Care am binevoit; pe Acesta ascultați-L". Și auzind, ucenicii au căzut cu fața la pământ și s-au spăimântat foarte. Și Iisus S-a apropiat de ei și, atingându-i, le-a zis: Sculați-vă și nu vă temeți! Și ridicându-și ochii, nu au văzut pe nimeni, decât numai pe Iisus singur. Și pe când se coborau din munte, Iisus le-a poruncit zicând: Nimănui să nu spuneți ceea ce ați văzut, până când Fiul Omului Se va scula din morți" (Matei XVII, 1-9).

Petru, cel care exclamase cu uimire: „Doamne, bine este să fim noi aici", a dat mărturie mai târziu despre lucrarea dumnezeiască ce se petrecuse pe Muntele Tabor în acea zi a Schimbării la Față a Domnului: „Și acest glas noi l-am auzit din cer pogorându-se, fiind cu Dânsul în Muntele cel Sfânt" (I Petru I, 16-19).

Însă, cu puțin timp înainte de pătimirile Mântuitorului Hristos, care aveau să se petreacă în Ierusalim, fiind în Cezareea Filipi, Fiul lui Dumnezeu mergea printre semănături cu ucenicii Săi și i-a întrebat: „Cine zic oamenii că sunt Eu, Fiul Omului? Iar ei au răspuns: Unii, Ioan Botezătorul, alții, Ilie, alții, Ieremia sau unul dintre prooroci. Și le-a zis: Dar voi cine ziceți că sunt? Răspunzând, Simon-Petru a zis: „Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu cel viu. Iar Iisus, răspunzând, i-a zis: Fericit ești, Simone, fiul lui Iona, că nu trup și sânge ți-au descoperit ție aceasta, ci Tatăl Meu cel din ceruri. Și Eu îți zic ție că tu ești Petru și pe această piatră voi zidi Biserica Mea, și porțile iadului nu o vor birui" (Matei XVI, 13-18).

De asemenea, Domnul Iisus Hristos le-a vorbit în acele zile ucenicilor Săi despre faptul că va trebui să meargă la Ierusalim și „să pătimească multe de la bătrâni și de la arhierei și de la cărturari, și să fie ucis, și a treia zi să învieze" (Matei XVI, 21). Dar a arătat și calea de urmat pentru cei care o vor dori: „Iisus a zis ucenicilor Săi: Dacă vrea cineva să vină după

Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie. Că cine va voi să-şi scape sufletul îl va pierde; iar cine îşi va pierde sufletul pentru Mine îl va afla. Pentru că ce-i va folosi omului dacă va câştiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său? Căci Fiul Omului va să vină întru slava Tatălui Său, cu îngerii Săi; şi atunci va răsplăti fiecăruia după faptele sale. Adevărat grăiesc vouă: sunt unii dintre cei ce stau aici care nu vor gusta moartea până ce nu vor vedea pe Fiul Omului venind în Împărăţia Sa" (Matei XVI, 28).

Acest eveniment şi această minune săvârşită de Mântuitorul Hristos pe Muntele Tabor a atras de-a lungul secolelor mulţime de sihaştri, pustnici şi călugări, care şi-au dorit să trăiască în peşterile acestui munte, priveghind şi rugându-se neîncetat.

Apariţia şi creşterea numărului de mănăstiri şi de monahi din Palestina biblică a secolelor IV-VII au determinat dezvoltarea pelerinajelor în Ţara Sfântă. Ierusalimul a devenit cel mai mare centru de pelerinaj al lumii şi a păstrat şi astăzi acest titlu. Răstignirea Fiului lui Dumnezeu şi toate mărturisirile de credinţă ce au urmat Răstignirii şi Învierii Lui au sporit numărul martirilor din tot spaţiul Imperiului Roman de Răsărit. Odată cu aceste evenimente, interesul pentru vizitarea Sfintei Cetăţi a Ierusalimului şi a celorlalte locuri din Ţara Sfântă a crescut tot mai mult, de la un secol la altul, de la an la an. Astfel, una dintre cele mai importante procesiuni ale anului bisericesc este cea legată de Praznicul Schimbării la Faţă a Domnului de pe Muntele Tabor (19 august). Din seara zilei de 18 august, pelerinii urcă pe Muntele Tabor pentru a participa la Sfânta Liturghie de la miezul nopţii. Una dintre minunile care se petrec an de an la Sfintele Locuri este şi venirea norului pe Tabor. Această procesiune este considerată sărbătoarea Galileii, la care participă anual peste 500,000 de pelerini.

Pentru a urca pe munte, în trecut, accesul se făcea doar cu măgari sau cămile. Astăzi locul cămilelor a fost luat de maşini de capacitate redusă, căci drumul este pieptiş, pe serpentine şi peste văi abrupte.

Peştera regelui Melchisedec

Pe vârful Muntelui Tabor se află o peşteră numită Peştera regelui Melchisedec, unde acesta vieţuia pe când l-a întâlnit pe Avraam: „Şi când se întorcea Avram, după înfrângerea lui Kedarlaomer şi a regilor uniţi cu acela, i-a ieşit înainte regele Sodomei pe valea Şave, care astăzi se cheamă Valea Regilor. Iar Melhisedec, regele Salemului, i-a adus pâine şi vin. Melhisedec acesta era preotul Dumnezeului celui Preaînalt. Şi a binecuvântat Melhisedec pe Avram, şi a zis: Binecuvântat să fie Avram de Dumnezeu cel Preaînalt, Ziditorul cerului şi al pământului" (Facerea XIV, 17-18). La începutul veacurilor creştine, în interiorul peşterii a fost amenajat un paraclis, în

care s-a săvârșit Sfânta Liturghie până la invazia perșilor din anul 614, când Sfântul Altar a fost distrus și au rămas doar blocurile de piatră, acoperite de ierburi înalte. Astăzi peștera este închisă vizitatorilor.

În secolele IV-VII d. Hr., pe vârful Muntelui Tabor se aflau trei biserici închinate Mântuitorului Hristos și Sfinților Ilie și Moise, cei care se arătaseră lângă Fiul lui Dumnezeu în timpul Schimbării Sale la Față. Astăzi se mai află două mănăstiri închinate minunii Schimbării la Față a Domnului: cea franciscană și cea ortodoxă.

Poarta vânturilor

(*Bab el-Hawa*, în limba arabă)

Această poartă de piatră, construită în secolul al XIII-lea de către arabi, se află la răscrucea drumurilor între cele două mănăstiri aflate pe vârful Muntelui Tabor – cea franciscană și cea ortodoxă. Pâlcuri de chiparoși înalți străjuiesc drumul, decupând pe albastrul cerului siluete anacronice, martori tăcuți ai istoriei muntelui.

Mănăstirea franciscană a Schimbării la Față

Biserica Schimbării la Față (*Kanīsat At-tajalli*, în lb. arabă) este o biserică franciscană de pe Muntele Tabor. Din tradiție se știe că este construită pe locul original unde Mântuitorul S-a schimbat la față înaintea ucenicilor și a vorbit cu Moise și cu Ilie. Prima biserică a fost construită în secolul al IV-lea de către Sfânta Împărăteasă Elena. Distrusă în secolele următoare de invazii ale perșilor, ea a fost refăcută de către Frăția Patriarhiei Latine de Ierusalim. Așa cum este astăzi, a fost finalizată în anul 1924 de către arhitectul italian Antonio Barluzzi. Biserica impunătoare, împodobită cu mozaicuri finisate în foiță de aur, reprezentând minunea Schimbării la față de pe Munte, adăpostește în subsolul ei, cu deschidere către exteriorul bisericii, spre valea Armaghedonului, cele trei colibe, despre care se crede că ar fi cele originale, din vremea ucenicilor. Cuprins de teamă și uimire, Petru ar fi exclamat: „Doamne, bine este să fim aici; dacă voiești, voi face aici trei colibe: Ție una, și lui Moise una, și lui Ilie una” (Matei 17,4).

Mănăstirea ortodoxă Schimbarea la Față de pe Muntele Tabor

Invaziile nenumărate ale perșilor, arabilor și otomanilor au făcut ca această mănăstire să rămână ruinată. Primul călugăr care a refăcut în întregime biserica acestei mănăstiri a fost arhimandritul Irinarh Rosetti. Traiectoria acestui mare sihastru este plină de exemplu: 12 ani a sihăstrit pe Muntele Nechit, 2 ani, pe Muntele Horăiciorul – Neamț, unde a întemeiat Mănăstirea Horaița (1831), iar după 1841, a plecat la Locurile Sfinte, cu destinația Muntele Tabor. În legătură cu viețuirea în Țara Sfântă a ar-

himandritului Irinarh Rosseti și a arhimandritului Nectarie Banul[1], aflăm că aceștia au scris o pagină românească de excepție pe Muntele Tabor: „și atunci era părintele în al 66-lea an al vieții sale, și s-au bolnăvit la stomac, și pătimea de umflarea picioarelor și de răceală. Și i-a adus gândul să se ducă la Ierusalim, să se închine și să petreacă rămășița vieții în Palestina, că-i locul mai călduros (...). Ne-am suit amândoi în căruță și ne-am dus la Iași, la Mitropolitul, ca să cerem blagoslovenie pentru Ierusalim (...). Și abia s-a milostivit și ne-a dat voie și, citindu-ne rugăciuni de iertare și de drum, ne-a blagoslovit (...). Și așa, noi din Brăila ne-am suit în corabie și ne-am dus la Ierusalim; și am petrecut doi ani în Ierusalim. După acei doi ani, am dorit să ne ducem în Galileea, să ne închinăm Sfintelor Locuri care sunt acolo: Nazaretul, satul Nain, Muntele Tavorului, Cana Galileii, locul unde a blagoslovit Domnul cele cinci pâini în pustie, marea Tiberiadei și satul Safurie, unde s-a născut Maica Domnului. Acestea toate sunt aproape unele de altele, numai ca la două ceasuri depărtare. Și ne-am tocmit un om cu trei măgari, și am plecat din Ierusalim spre miazănoapte, și în două zile am ajuns la cetatea Samaria, unde este puțul lui Iacov, afară de cetate ca un ceas, și am băut apă, și am intrat în cetate, și am dormit noaptea aceea; a treia zi am mers două ceasuri și am ajuns la Sevastia, unde este temnița în care au tăiat Irod capul Mergătorului înainte și ne-am închinat. De acolo, am mers la un sat și am dormit o noapte. A patra zi, am mers patru ceasuri, și mai erau două ceasuri până la Nazaret, și ne-am uitat din drum spre răsărit, și am văzut Muntele Taborului, de două ceasuri departe din drum, și, cum l-am văzut, părintele au zis către mine: Iată, fiule, muntele [pe] care mi l-a arătat Îngerul Domnului în vis și mi-a zis ca să mă sui în vârful lui dacă voiesc să mă fac monah. Că eu de atunci și până acum, câte locuri am umblat și câți munți am văzut, tot m-am uitat ca să văd de seamănă [cu] vreunul, și n-am aflat. Iar acesta este cu adevărat [cel pe] care l-am văzut".

În anul 1856, la 26 decembrie, arhimandritul Irinarh Rosetti s-a mutat la locașurile cerești, lăsând biserica încheiată și o parte din corpul chiliilor, ridicate. Ucenicul său, arhimandritul Nectarie Banul, a rămas să continue munca starețului său. În anul 1862 s-a făcut sfințirea bisericii Mănăstirii de pe Tabor de către Patriarhul Kiril al Ierusalimului. În anul 1890, s-a retras în rugăciune la Mănăstirea Sfântul Sava, lângă Betleem, unde și-a sfârșit viața plină de nevoințe din Țara Sfântă la anul 1900. Mai înainte de a pleca la Mănăstirea Sfântul Sava, părintele arhimandrit Nectarie Banul a fost martor la mutarea rămășițelor pământești ale starețului și părintelui său, Irinarh Rosetti, care s-a făcut în prezența Patriarhului Ierusalimului.

1 Din „Viața și petrecerea cuviosului arhimandrit Irinarh Rosetti, de Nectarie Banul, arhimandrit, cu o prefață de C. Erbiceanu, profesor, extras din *Biserica Ortodoxă Română*, XXII (1898), București – Tipografia Cărților Bisericești, 1898, Biblioteca Academiei.

Acesta „i-a citit rugăciunile de iertare a păcatelor și a poruncit unor meșteri de i-au săpat groapă afară de biserică, la colțul bisericii dinspre miazăzi, lângă peretele de apus, și a poruncit de l-au scos din biserică și l-au pus în groapa [pe] care i-au săpat-o".

Mănăstirea ortodoxă de pe Muntele Tabor dăinuie până astăzi, fiind locul cel mai vizitat din Galileea, locul în care doi călugări români mult-nevoitori și-au înscris cu vrednicie numele în istoria Muntelui Sfânt Tabor, redând lumii ortodoxe lăcașul de cult ce amintește despre lumina taborică. Prin tot ceea ce se află în mănăstire, prin slujbe și picturile bisericii, dar și prin arborii seculari, călătorul sosit aici va retrăi cu evlavie o pagină din istoria creștinismului.

Din orice parte a Galileii ai veni, Muntele Tabor se ridică maiestuos din întinderile văilor cultivate și înverzite mereu. Primăverile Galileii, cu migdalii ei înfloriți, drumurile străjuite de eucalipți seculari, cu trunchiuri albite de soare, albastrul profund al cerului și liniștea aproape materială a locului amintesc mereu călătorului că Domnul nostru Iisus Hristos Și-a desfășurat activitatea mesianică timp de trei ani și jumătate în Galileea neamurilor, în ținutul lui Zabulon și Neftali, înspre mare, dincolo de Iordan (Matei IV, 12-17), săvârșind multe minuni, învățând oamenii, dăruind-Le iubirea Sa dumnezeiască. Iar una dintre acele minuni este minunea Schimbării la Față de pe Muntele Tabor. An de an, secole de-a rândul, creștinii au urcat pe acest Munte pentru a rememora evenimentul și minunea care au avut loc în vremea Mântuitorului Hristos. Noaptea de 18 spre 19 august, în timpul Sfintei Liturghii, apariția unui nor luminos deasupra vârfului muntelui, învăluind toată suflarea, face ca toți cei prezenți în curtea mănăstirii ortodoxe să exclame și ei, precum Petru odinioară: „Doamne, bine este să fim noi aici!"... Cele trei colibe făcute astăzi lângă biserică întruchipează în sens simbolic apartenența lumii din secolul XXI la cea biblică, scripturistică, arătând credința deplină a celor care și-au luat crucea în fiecare zi și L-au urmat pe Mântuitorul Hristos.